

PROJEKT

WÓJT

mgr Robert Paluch

UCHWAŁA NR
RADY GMINY WILCZYCE
z dnia 2016 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj.Dz. U. z 2016r. , poz. 446 z późn.zm.), art. 176 pkt 1 i art.179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U.z 2016 r., poz.575 z późn. zm.) uchwala się, co następuje :

§ 1.

Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 7.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wilczyce.

§ 8

Traci moc uchwała Nr XX/122/2013 Rady Gminy Wilczyce z dnia 11 marca 2013 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2016

§ 9.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2017r .

Opracowanie: Krystyna Oszczudłowska

RADCA PRAWNY

Robert Kwiatkowski
LB-1908

Uzasadnienie

Do projektu uchwały Nr Rady Gminy Wilczyce z dnia
w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-
2019

Zgodnie z treścią art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj.Dz.U.z 2016 r. poz.575 z pzn.zm.) do zadań własnych gminy należy min. opracowanie i realizacja 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny . Istotnym elementem ustawy jest wprowadzenie lokalnego systemu wsparcia rodzin w tym wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej poprzez organizowanie działań o charakterze profilaktycznym dla rodziców i dzieci, działań wspierających w wykonywaniu ról społecznych przez członków rodzin, rozwijanie/wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, wsparcie dla bezpiecznego rozwoju dziecka.Rok 2016 jest ostatnim rokiem obowiązywania programu opracowanego w 2013 r., w związku z tym zachodzi potrzeba przygotowania programu na dalsze lata. Kompetencje w sprawie uchwalenia programu na podstawie art. 179 ust. 2 w/w ustawy posiada rada gminy.

GMINNY PROGRAM

WSPIERANIA

RODZINY

NA LATA 2017 - 2019

<u>Wstęp</u>	2
<u>I Podstawy prawne opracowania programu</u>	2
<u>II Diagnoza problemów społecznych rodzin w Gminie Wilczyce.</u>	3
1. <u>Diagnoza problemów społecznych rodzin na podstawie danych instytucji</u>	4
2. <u>Problemy i oczekiwania społeczne wg uczestników warsztatów i na podstawie ankiety</u>	13
<u>III Odbiorcy Programu</u>	15
<u>IV Realizatorzy programu - zasoby instytucjonalne i społeczne Gminy Wilczyce w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.</u>	16
<u>V Planowanie działań</u>	17
1. <u>Obszary priorytetowe gminy w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.</u>	17
2. <u>Cele strategiczne, operacyjne i zadania dla programu.</u>	18
3. <u>Harmonogram wdrażania programu.</u>	27
4. <u>Źródła finansowania programu</u>	31
<u>VI Zasady monitorowania programu oraz weryfikowania jego założeń.</u>	32
<u>Spis tabel</u>	33
<u>Spis wykresów</u>	34

Wstęp

Opieka nad dzieckiem i rodziną jest częścią gminnego systemu pomocy społecznej. Aby system wspierania rodziny i dziecka przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założonymi ustawowo kierunkami należy wypracować systemowe rozwiązania dotyczące poprawy sytuacji opiekuńczo - wychowawczej dzieci i młodzieży, a także całych rodzin. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych polega na planowych działaniach mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do właściwego wypełniania tych funkcji.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2016 poz. 575 z późn. zm) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny. Niniejszy Program Wspierania Rodziny Gminy Wilczyce na lata 2017-2019 ma za zadanie zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie, angażującego zasoby gminy. Dlatego też program został opracowany przy wsparciu osób, które na co dzień pracują na rzecz dziecka i rodziny. Została przeprowadzona ankieta wśród osób kształtujących politykę społeczną w gminie oraz w szkołach i placówkach edukacyjnych. Partycypacyjne opracowanie programu sprawia, iż program jest dostosowany do potrzeb i możliwości lokalnej społeczności.

I Podstawy prawne opracowania programu

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 z późn. zm.), określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz tryb ich udzielania. Definiuje cel pomocy społecznej, jako „umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.” (art. 2, pkt 1.) Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem (art. 3, pkt 1,2).

Cel pomocy społecznej, rodzaje problemów i potrzeb, przewidziane zadania koncentrują się przede wszystkim na rodzinie. W Ustawie o Pomocy Społecznej uwzględniono obszary odnoszące się bezpośrednio do rodziny, koncentrując się na działaniach mających zapobiegać i łagodzić skutki różnego typu nieprawidłowości w jej funkcjonowaniu.

Powiązany dokumentem jest Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2016 poz. 575 z późn. zm) skierowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, gdzie kompleksowo określone zostały zasady i formy wsparcia oparte na podmiotowości rodziny i dziecka. W ustawie czytamy wprost: „... dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami (...)”. Ustawa ta nakłada na gminy obowiązek posiadania 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (art. 176).

Podstawy prawne programu:

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 poz. 575 z późn. zm),
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 z późn. zm),
- c) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.),
- d) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 poz. 487 z późn. zm.),
- e) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 poz. 224 z późn. zm.),
- f) Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2016, poz.1518 z późn. zm),
- g) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2016 poz. 169).

II Diagnoza problemów społecznych rodzin w Gminie Wilczyce.

Diagnoza problemów społecznych dotyczących rodziny z terenu gminy Wilczyce została przeprowadzona w następujący sposób:

- przeanalizowano dane statystyczne dotyczące problemów rodzin (dane wtórne),
- dane z badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby przygotowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (dane pierwotne).

1. Diagnoza problemów społecznych rodzin na podstawie danych instytucji

Ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilczycach korzystają następujące typy rodzin:

Tabela 1. Typy rodzin korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2013	2014	2015
Rodziny z dziećmi	121	106	94
Rodziny niepełne	15	13	13
Rodziny emerytów i rencistów	54	26	27

Biorąc pod uwagę powyższe dane, należy stwierdzić, że w latach 2013-2015 najczęściej z pomocy społecznej korzystały rodziny z dziećmi, następnie rodziny emerytów i rencistów.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2013-2015 okazały się: ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Tabela 2. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2013	2014	2015
Ubóstwo	128	130	127
Bezrobocie	75	51	66
Niepełnosprawność	98	62	47
Długotrwała lub ciężka choroba	31	47	14

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	55	59	40
<i>W tym - rodziny niepełne</i>	18	15	13
<i>W tym - rodziny wielodzietne</i>	33	44	27
Przemoc w rodzinie	6	5	2
Alkoholizm	28	13	24
Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	4
Zdarzenie losowe	1	1	4

Biorąc pod uwagę analizę poszczególnych sołectw należy stwierdzić, że w 2015r. najwięcej rodzin, które skorzystały z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej zamieszkiwało:

- Wilczyce – 77 rodzin tj. co 5 rodzina w gminie korzystająca z pomocy OPS,
- Łukawa – 19 rodzin, tj. 11,24% ogółu korzystających,
- Radoszki – 16 rodzin, tj. 9,47% ogółu korzystających,
- Zagrody – 15 rodzin, tj. 8,88% ogółu korzystających,
- Dacharzów – 14 rodzin, tj. 8,28% ogółu korzystających¹.

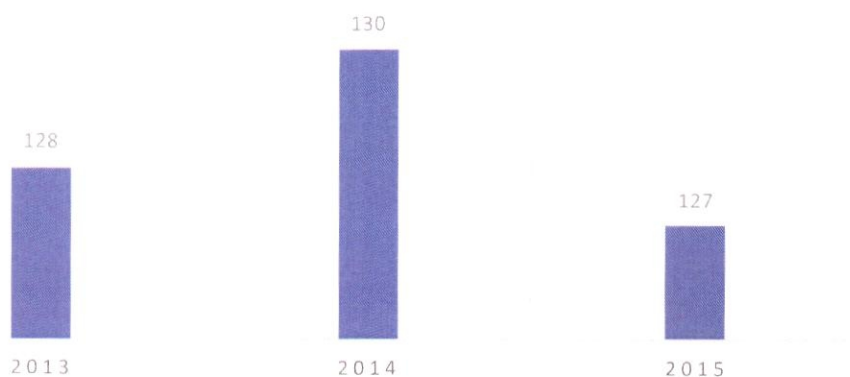
Ubóstwo

Głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Wilczyce korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z ubóstwa. W latach 2013-2015 najwięcej rodzin w Gminie Wilczyce uzyskało świadczenia z tego powodu, a najwyższy odsetek osób korzystających w 2015r. z zasiłku z tytułu ubóstwa był w sołectwach Wilczyce - 28 osób, tj. 23,53% ogółu korzystających, Łukawa - 17 osób, tj. 14,29% ogółu korzystających, Dacharzów - 12 osób, tj. 10,08% ogółu korzystających. Biorąc pod uwagę procentowy udział osób korzystających z tego zasiłku do ogółu mieszkańców sołectwa, wskaźnik ten był

¹ podano za opracowaniem: *Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023*, str. 8.

najwyższy w sołectwach Zagrody - 10,38% mieszkańców sołectwa, Dacharzów - 7,10% mieszkańców sołectwa oraz Tułkowie - 5,41% mieszkańców sołectwa.²

Wykres 1. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

Z ubóstwem wiąże się problem zapewnienia posiłku dzieciom oraz osobom dorosłym. W 2015 roku w całej gminie dożywianych było 217 dzieci i młodzieży. Ilościowo zjawisko to było największe w Wilzycach - 63 dzieci tj. 29,03% ogółu korzystających i ponad 23% ogółu dzieci i młodzieży w wieku do 25 lat. Kolejne sołectwa, to Bugaj (9,22% ogółu korzystających i ponad 35,71% dzieci w sołectwie) oraz Radoszki (9,22% ogółu korzystających i ponad 17,70% dzieci w sołectwie). Jeżeli chodzi o procent dzieci korzystających z dożywiania do ogółu dzieci w wieku do 25 lat mieszkających w danym sołectwie zjawisko to było najmniej korzystne w sołectwie Pęczyny, gdzie ponad 58,82% dzieci korzystało z tej formy pomocy. Średnia dla gminy wynosi 28,32% (co 3 dziecko w gminie korzysta z programu dożywiania).³

Bezrobocie

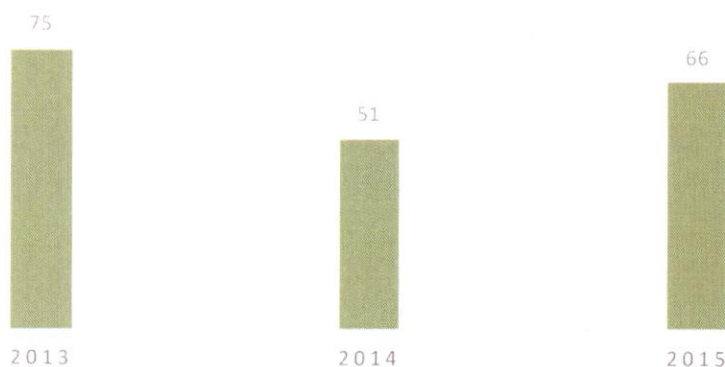
Kolejnym powodem pod względem liczby osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej jest bezrobocie. Korzystnym zjawiskiem jest to, iż spada liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Wilczyce zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sandomierzu - w 2015r. było to łącznie mniej o 78 osób niż 2013r. Można zauważyć także spadek udziału

² j. w., str. 13-14.

³ j. w., str. 10.

bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym – w 2013r. było to 10,2 %, gdy w 2015r. – 7,1%.⁴

Wykres 2. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

Najwięcej osób korzystających w 2015r. z zasiłku z tytułu bezrobocia mieszkało w sołectwach Wilczyce - 20 osób, tj. 28,57% ogółu korzystających, Wysiadłów - 10 osób, tj. 14,29% ogółu korzystających, Dacharzów - 9 osób, tj. 12,86% ogółu korzystających, Łukawa - 6 osób, tj. 8,57% ogółu korzystających. Biorąc pod uwagę procentowy udział osób pobierających ten zasiłek do ogółu mieszkańców sołectwa, najwyższy wskaźnik odnotowano w sołectwie Dacharzów - 5,33%.⁵

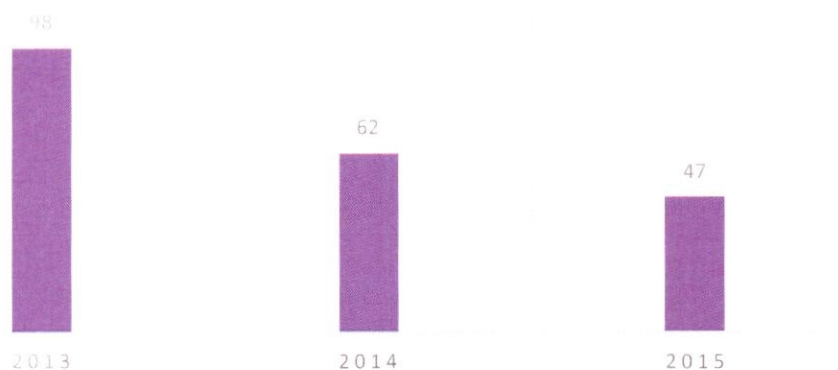
Niepelnosprawność

Kolejnym ważnym problemem społecznym Gminy jest niepełnosprawność. 29 dzieci do lat 16 posiadało orzeczenia o niepełnosprawności w 2012 roku, w 2013 roku 19, a w 2014 r. 18 dzieci. Orzeczenia o niepełnosprawności dla mieszkańców gminy powyżej 16 roku życia kształtowały się następująco: 75 dorosłych mieszkańców w 2012 r., w 2013 – 53 osób, w 2014 – 56 osób.

⁴ j. w., str. 22.

⁵ j. w., str. 13.

Wykres 3. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: OPS Wilczyce.

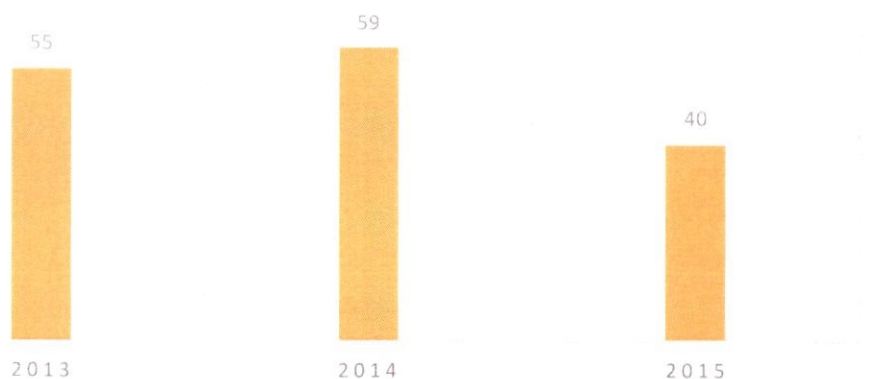
Liczba osób korzystających z zasiłku z tytułu niepełnosprawności wynosiła w 2015r. – 71 osób. W sołectwie Tułkowice nikt nie skorzystał z tej formy wsparcia. Najwięcej osób – 10 tj. 14,08% ogółu korzystających z tej pomocy mieszkało w sołectwie Wilczyce, a następnie w sołectwach Daromin – 8 osób, tj. 11,27% ogółu korzystających, Łukawa, Radoszki i Zagrody – 7 osób, tj. 9,86% ogółu korzystających, Bugaj 6 osób, tj. 8,45% ogółu korzystających. Biorąc pod uwagę procentowy udział korzystających do ogółu mieszkańców sołectwa wskaźnik ten był najwyższy w sołectwach Zagrody - 6,60%, Bugaj - 5,17%, Pielaszów - 4,17%.⁶

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Ważnym - biorąc pod uwagę liczebność beneficjentów pomocy społecznej - problemem społecznym Gminy są problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Rodzinom borykającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia

gospodarstwa domowego OPS przyznawał pomoc asystenta rodziny. Wsparcie asystentem rodziny zostało wprowadzone od maja 2014. W 2014 r. z takiego wsparcia skorzystało ogółem 11 rodzin z terenu gminy, w których znajdowało się łącznie 30 dzieci.

Wykres 4. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

Wśród rodzin, które pobierały świadczenia z tego tytułu, najwięcej było rodzin wielodzietnych. W 2015r. najwięcej osób korzystających z tej formy wsparcia było mieszkańcami sołectw Wilczyce - 17 osób, Daromin - 8 osób, Bugaj - 5 osób.⁷

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji korzystają ze wsparcia finansowego udzielanego w ramach zasiłku rodzinnego, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia, to także zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego. W 2014 roku przyznano 9 721 świadczeń rodzinnych.

Kolejną formą wsparcia udzielaną rodzinom stanowią świadczenia alimentacyjne, w roku 2013 przyznano je 21 osobom, w 2014 roku 17 osobom, w roku 2015 – 18 osobom.

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

⁶ j. w., str. 14.

⁷ j. w., str. 16.

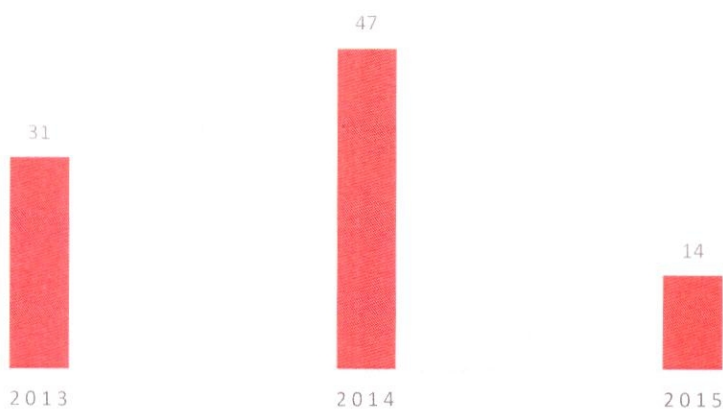
Tabela 3. Dane dotyczące liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Źródło: dane OPS Wilczyce.

	2013	2014	2015	2016
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	1	1	1	1
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	0	0	0	0
Liczba dzieci adoptowanych	0	0	0	0
Rodziny zastępcze niezawodowe	0	1	1	2
Zatrudnienie asystenta rodziny	0	1	1	1
Ile dzieci objętych pomocą asystenta	0	11	11	12
Liczba dzieci w rodzinach objętych pracą asystenta	0	28	30	31

Długotrwała lub ciężka choroba

Następnym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Wilczyce korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

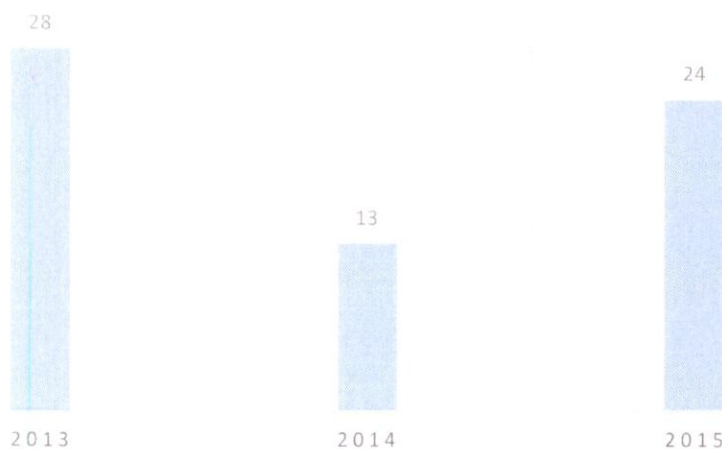
W liczbach bezwzględnych najwięcej w 2015r.- skorzystało z tego zasiłku mieszkańców sołectw Bugaj - 4 osoby, Zagrody - 3, Łukawa - 2, Wilczyce - 2, Wysiadłów – 2, Dacharzów – 1.⁸

⁸ j. w., str. 15.

Alkoholizm

Następnym powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Wilczyce są problemy rodzin, w których występuje uzależnienie od alkoholu.

Wykres 6. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

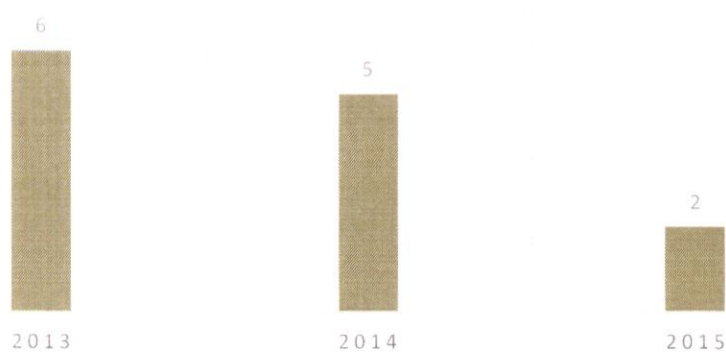
W 2015 roku najwięcej mieszkańców sołectwa Wilczyce skorzystało z zasiłku z powodu alkoholizmu - 5 osób, co stanowiło 29,41% ogółu korzystających. Pod względem ilościowym kolejnym sołectwem był Dacharczów – 4 osoby tj. 23,53% ogółu korzystających, a w dalszej kolejności należy wymienić Łukawę, Przewody, Wysiadłów po 2 osoby oraz Radoszki i Zagrody – po 1 osobie. W pozostałych sołectwach brak jest osób korzystających z tego powodu. Biorąc pod uwagę procentowy udział korzystających do ogółu mieszkańców sołectwa wskaźnik ten był najwyższy w sołectwie Dacharczów - 2,37%.⁹

Przemoc w rodzinie

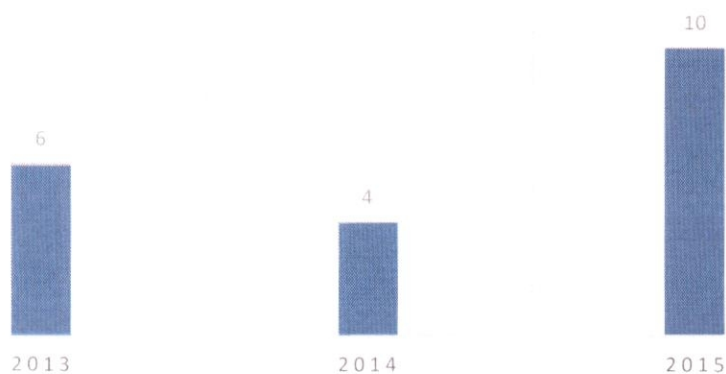
Kolejnym powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Wilczyce są problemy rodzin, w których występuje przemoc domowa. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego tytułu w latach 2013-2015 zmniejszyła się.

⁹ j. w., str. 17.

Wykres 7. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

Wykres 8. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w latach 2013-2015. Dane OPS Wilczyce.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety. Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni, będący wielokrotnie pod wpływem alkoholu. Często w rodzinach dotkniętych przemocą domową dodatkowo występuje problem alkoholizmu, rodziny te nierzadko dotknięte są ubóstwem, bezrobociem oraz innymi dysfunkcjami.

Tabela 4. Liczba założonych formularzy „Niebieska Karta” w Gminie Wilczyce w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.

	2013	2014	2015
Liczba założonych formularzy „Niebieska Karta”, w tym przez:			
Pomoc społeczną	3	-	1

Policję	3	4	9
Oświatę	-	-	-
GKRPA	-	-	-
Służba zdrowia	-	-	-

Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej karty” w 2013 roku – 3, w 2014 roku – 3, w 2015 roku – 4.

2 Problemy i oczekiwania społeczne na podstawie ankiety¹⁰

Do najbardziej widocznych w gminie problemów respondenci najczęściej zaliczali: bezrobocie (31,4%), alkoholizm (20%), problemy związane ze starzeniem się (14,3%), nierówności społeczne (8,6%), ubóstwo (8,6%) oraz niezaspokojenie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia (5,7%), a także spędzania wolnego czasu (2,9%). 14,3% ankietowanych zwróciło uwagę na inne problemy, takie jak: niezaspokojenie potrzeb w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz narkomanię. Nieakceptowalne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy, to (w nawiasie podano liczbę ujawnionych przypadków): palenie papierosów (2), sięganie po alkohol (2), przemoc w grupie rówieśniczej (5), przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego (3), zaniedbanie przez dom (10).

Najwięcej badanych (30,3%) stwierdziło, że grupą najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym w gminie są osoby i rodziny dotknięte bezrobociem. Niewiele mniej liczne grono spośród ankietowanych (po 18,2%) stanowili ci, którzy wskazali osoby starsze oraz osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Wielu ankietowanych wskazało osoby i rodziny dotknięte ubóstwem oraz dzieci z rodzin ubogich (po 12,1%). Wśród wymienionych znaleźli się również m.in.: uchodźcy i repatrianci, osoby i rodziny dotknięte skutkami klęsk żywiołowych oraz usamodzielnieni wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych (9,1%). Należy zaznaczyć, że nikt spośród ankietowanych nie wymienił osób niepełnosprawnych i ich rodzin jako grupy najbardziej zagrożonej marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Na pytanie, czy istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jest problemem społecznym, najwięcej respondentów (33,3%)

¹⁰ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilczyce na lata 2016 – 2023.

stwierdziło, że tak, po 25% badanych odpowiedziało, że nie i raczej nie. 83,3% ankietowanych nie zna takich przypadków występujących w gminie, a tylko 16,7% ankietowanych mieszkańców gminy zna takie przypadki.

Najliczniejsze grupy ankietowanych stwierdziły, że oferta pomocy świadczonej w gminie jest najmniej zadowalająca w takich obszarach, jak: ograniczenie bezrobocia (30,4%), wsparcie osób starszych (17,4%), przeciwdziałanie ubóstwu (8,7%), zapewnienie opieki przedszkolnej (8,7%), oraz pomoc rodzinie i dziecku (4,3%). W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani najczęściej wskazywali potrzebę budowy mieszkań socjalnych oraz utworzenia grup wsparcia, domu dziennego pobytu i świetlic środowiskowych. Wskazali także na pomoc rodzinom wielodzietnym, konieczność aktywizacji społeczności lokalnej oraz przeciwdziałania bezrobociu, m.in. poprzez organizowanie szkoleń.

Ocena działań podejmowanych w gminie w różnych obszarach:

- organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży: podejmowane działania jako niewystarczające oceniło 50% ankietowanych. 41,7% wystawiło tym działaniom ocenę wystarczającą, nieco wyższą ocenę – „dobrze” – wskazało 8,3% respondentów;

- opinie na temat działań podejmowanych w gminie, które uwzględniałyby potrzeby osób starszych: 67% ankietowanych nie potrafiło ocenić tej kwestii, zdecydowanie dobrze oceniło 25% badanych, a źle – 8,3%;

- opinie na temat wsparcia udzielanego mieszkańcom gminy borykającym się z problemami niepełnosprawności oraz dostępu do usług rehabilitacyjnych dla niepełnosprawnych dzieci: żaden z ankietowanych nie zaznaczył, że gmina dobrze realizuje działania na rzecz osób niepełnosprawnych, 25% badanych uznało je za wystarczającą, a ponad 58% respondentów stwierdziło, że są one niewystarczające. Nieznacznie lepiej ankietowani ocenili dostęp do wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie. 18,2% respondentów stwierdziło, że gmina zapewnia takie wsparcie, odmiennego zdania było 4,5% badanych. Według 16,7% badanych rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi mają zapewniony dostęp do usług rehabilitacyjnych. Z kolei 25% ankietowanych jest odmiennego zdania.

- ocena oferty edukacyjnej szkół w gminie: za dobrą uznało ją 41,7% uczestników badania, a za wystarczającą 16,7% badanych, natomiast negatywnie oceniło ofertę edukacyjną 25% ankietowanych. Jeżeli chodzi o bazę dydaktyczną i infrastrukturę szkół w gminie, to

zdecydowana większość respondentów (83,3%) oceniła ją dobrze. Zdecydowana większość respondentów uznała także, że oferta w zakresie opieki przedszkolnej w gminie jest dobra (41,7%), tyle samo badanych uznało ją za wystarczającą (41,7%), natomiast za niewystarczającą uznało ją 16,7% ankietowanych. Ankietowani mieszkańcy stwierdzili, iż w gminie brakuje następujących placówek oświatowo-wychowawczych: żłobki, przedszkola gminne, świetlice środowiskowe.

- ocena oferty kulturalnej: 58,3% ankietowanych uznała ofertę kulturalną w gminie za dobrą, jako wystarczającą określiło ją 25% badanych, a dla 16,7% jest ona niewystarczająca. Ankietowani wskazali, iż brakuje: Gminnego Ośrodka Kultury, kina, klubów dla młodzieży.

- ocena służby zdrowia: 58,3% respondentów dobrze oceniło funkcjonowanie służby zdrowia w gminie, 16,7% badanych poprzestało na ocenie wystarczającej, a 25% uznało, że obecny stan nie spełnia oczekiwań i wskazało na ocenę niewystarczającą. Respondenci wskazywali, iż brakuje: kardiologów, okulistów, pediatrów, stomatologów, laryngologów, ginekologów, ortopedów, dermatologów, neurologów, endokrynologów. Wskazywano potrzebę zwiększenia profilaktyki zdrowotnej, postulowano zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki lekarskiej (w tym stomatologicznej) w placówkach oświatowych, rehabilitację dla osób niepełnosprawnych, polepszenie dostępności do lekarzy;

- ocena działań w zakresie sportu i rekreacji: 50% ankietowanych uznało ją za dobrą, a 16,7% za wystarczającą, jako niewystarczającą oceniło ją 33,3% uczestników badania. W opinii respondentów należałoby podjąć następujące działania: zwiększenie liczby placów zabaw, budowę siłowni zewnętrznych, basenu, nowych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, boisk sportowych, a także zwiększenie liczby imprez sportowych dostępnych dla wszystkich mieszkańców;

– bezpieczeństwo: 83,3% ankietowanych stwierdziło, że czuje się w miejscu zamieszkania bezpiecznie;

III Odbiorcy Programu

Odbiorcami programu są:

1) Rodziny przeżywające wielorakie trudności, w tym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny niezaradne życiowo, rodziny z problemem ubóstwa w tym

obarczone bezrobociem, rodziny borykające się z problemem długotrwałej choroby, niepełnosprawnością, rodziny dotknięte przemocą, uzależnieniami, innymi problemami powodującymi wzrost ryzyka wykluczenia społecznego.

2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki i wsparcia, w tym szczególnie dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

IV Realizatorzy programu - zasoby instytucjonalne i społeczne Gminy Wilczyce w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.

Realizatorami Programu Wsparcia Rodziny Gminy Wilczyce są:

- Urząd Gminy Wilczyce,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilczycach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Policja,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu,
- placówki oświatowe gminne i powiatowe,
- placówki kulturalne gminne i powiatowe,
- świetlice,
- placówki ochrony zdrowia działające na terenie gminy, powiatu i województwa,
- organizacje pozarządowe,
- Sąd Rejonowy w Sandomierzu,
- kuratorzy,
- instytucje doradcze i szkoleniowe,
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sandomierzu,
- oraz inne instytucje i organizacje prowadzące działalność w obszarze interwencji Programu.

V Planowanie działań

1. Obszary priorytetowe gminy w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.

Zgodnie z zapisami w ustawie, rodzinie, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, gmina ma obowiązek zapewnić wsparcie polegające w szczególności, na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Biorąc pod uwagę obszar merytoryczny, którego dotyczy program, można wyróżnić następujące obszary priorytetowe:

- dzieci i młodzież
- rodziny

Obszary te mają swoje odzwierciedlenie w celach ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilczyce na lata 2016-2023, gdzie wyodrębniono następujące cele strategiczne:

- Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności, z wykorzystaniem zasobów własnych i środków zewnętrznych oraz zapobieganie ich skutkom.
- Wspieranie rodzin, dbałość o właściwy rozwój dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
- Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz podejmowanie działań zmierzających do utrzymania tych osób w środowisku zamieszkania, jak również zapewnienie im udziału w życiu społecznym.
- Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców gminy poprzez działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, skuteczną realizację zadań służb odpowiedzialnych za zapewnienie porządku i bezpieczeństwa, jak również umacnianie wsparcia sąsiedzkiego.

- Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

2. Cele strategiczne, operacyjne i zadania dla programu.

- **RODZINY**

Cel strategiczny: Wieloaspektowy rozwój rodziny

Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki realizacji zadań	Wykonawca	Budżet
Działania wspierające rodzinę w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia.	Szkolenia zawodowe zwiększające szanse na rynku pracy.	- ilość przeszkolonych osób - ilość zrealizowanych szkoleń, - ilość osób, które uzyskały zatrudnienie	OPS , NGO, PUP, instytucje doradczo - szkoleniowe	Środki własne, środki zewnętrzne
	Tworzenie nowych miejsc pracy, m.in. w sektorze ekonomii społecznej.	- ilość nowych miejsc pracy - ilość nowych przedsiębiorstw - ilość założonych podmiotów ekonomii społecznej	OPS , NGO, UG,	Środki własne, środki zewnętrzne
Przeciwdziałanie uzależnieniom.	Edukacja rodziców i sprzedawców w zakresie uzależnień.	- ilość podjętych działań - ilość osób objętych działaniami	NGO, placówki oświatowe, GKRPA, poradnie leczenia uzależnień, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	Środki własne, środki zewnętrzne

Promocja zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów.	- ilość imprez bezalkoholowych - ilość działań edukacyjnych - ilość osób objętych działaniami	OPS , UG, placówki kulturalne, NGO, placówki oświatowe, GKRPA, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne	
Pomoc specjalistyczna dla osób uzależnionych	- ilość punktów świadczących pomoc specjalistyczną dla osób uzależnionych - ilość osób, którym udzielono wsparcia	NGO, GKRPA, punkty pomocy specjalistycznej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	Środki własne, środki zewnętrzne	
Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	- ilość nowych grup - ilość osób objętych działaniami	GKRPA, NGO, poradnie leczenia uzależnień, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne	
Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej.	Dożywianie dzieci w placówkach oświatowych.	- ilość osób objętych działaniami	OPS , NGO, sponsorzy,	środki własne, środki zewnętrzne
	Pomoc finansowa i w naturze.	- ilość rodzin objętych działaniami	OPS , NGO, sponsorzy	środki własne, środki zewnętrzne
	Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich rodzin.	- ilość rodzin objętych działaniami - ilość zorganizowanych akcji	OPS , NGO, UG, organizacje kościelne, placówki oświatowe	środki własne, środki zewnętrzne
	Stypendia dla zdolnych dzieci z ubogich rodzin.	- ilość osób objętych działaniami	UG, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
	Poradnictwo dla rodzin borykających się z trudną sytuacją materialną.	- ilość rodzin objętych działaniami	OPS , NGO,	środki własne, środki zewnętrzne

Podniesienie wydolności wychowawczej rodziny.	Edukacja rodziny.	- ilość organizowanych spotkań - ilość osób objętych działaniami edukacyjnymi	OPS , placówki oświatowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne,	środki własne, środki zewnętrzne
	Poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	- ilość spotkań ze specjalistami - ilość osób uczestniczących w spotkaniach	Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki oświatowe, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
	Wsparcie specjalistyczne rodzin wielodzietnych	- ilość rodzin objętych wsparciem, - rodzaj udzielonego wsparcia	OPS , NGO, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki oświatowe, organizacje kościelne,	środki własne, środki zewnętrzne
	Działania służące podniesieniu kompetencji rodziny w walce z problemami – treningi kompetencji społecznych, treningi radzenia sobie ze stresem, inne.	- ilość organizowanych spotkań - ilość osób biorących udział w spotkaniach	OPS , poradnia psychologiczno-pedagogiczna, NGO, organizacje kościelne,	środki własne, środki zewnętrzne
	Działania edukacyjne na rzecz walki z przemocą.	- ilość podjętych działań - ilość uczestników spotkań	NGO, ZI, placówki oświatowe, OPS, Policja, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne
	Działania terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie.	- ilość spotkań - ilość osób korzystających ze wsparcia	NGO, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne

	Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- ilość podjętych wspólnych działań edukacyjnych - ilość osób objętych działaniami	UG, Policja, GKRPA, OPS , ZI, NGO, instytucje kościelne, sąd, kuratorzy, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne
Działania służące integracji rodziny i przeciwdziałanie rozpadowi rodzin.	Kultywowanie więzi rodzinnych, spotkania międzypokoleniowe, festyny rodzinne.	- ilość zorganizowanych spotkań - ilość osób biorących udział w spotkaniach	Placówki kulturalne, placówki oświatowe, OPS , UG, GKRPA, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
	Finansowanie funkcjonowania rodzin wspierających	-ilość rodzin wspierających	OPS	środki własne, środki zewnętrzne
	Zatrudnienie asystenta rodziny i pomoc rodzinom dotkniętym kryzysem	- ilość opracowanych i realizowanych planów pracy z rodziną - ilość podjętych działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, - ilość godzin indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci	OPS	środki własne, środki zewnętrzne

	Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin w kryzysie, pomoc mediatora.	- ilość zorganizowanych porad - ilość rodzin objętych pomocą asystenta rodziny - ilość rodzin korzystających z mediacji - ilość rodzin objętych działaniami	OPS , poradnia psychologiczno-pedagogiczna, sąd, NGO, kuratorzy,	środki własne, środki zewnętrzne
	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy	- ilość prowadzonych monitoringów w rodzinach w skali roku	OPS	środki własne, środki zewnętrzne
Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.	Utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów	- ilość rodzin objętych działaniami	asystent rodziny, rodzina wspierająca, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, rodzice biologiczni	środki własne,
	Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny	- ilość rodzin objętych działaniami	OPS , sąd	środki własne, środki zewnętrzne
	Współpraca asystenta rodziny lub pracownika socjalnego z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w przygotowaniu planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej	- ilość przygotowanych planów - ilość dzieci objętych działaniami	asystent rodziny, rodzina wspierająca, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, rodzice biologiczni	środki własne, środki zewnętrzne

	Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej	- ilość rodzin objętych działaniami - ilość przygotowanych planów	asystent rodziny, rodzina wspierająca, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, rodzice biologiczni	środki własne, środki zewnętrzne
	Organizowanie treningów rodzicielskich, pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawę dziecka	- ilość rodzin objętych działaniami - ilość zorganizowanych treningów	NGO, instytucje szkoleniowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, OPS, PCPR	środki własne, środki zewnętrzne
	Udział asystenta rodziny/pracownika socjalnego w okresowej ocenie sytuacji dziecka, której dokonuje organizator pieczy zastępczej	- ilość spotkań - ilość raportów z oceny	asystent rodziny, pracownik socjalny, organizator pieczy zastępczej	środki własne,
	Wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci	- ilość wspartych rodzin	OPS , UG	środki własne, środki zewnętrzne
Rozwój kompetencji specjalistycznej kadry zajmującej się pomocą rodzinie	Szkolenia i doradztwo dla pracowników instytucji zajmujących się pomocą rodzinie	- ilość szkoleń - ilość osób biorących udział w szkoleniach	OPS , PCPR, NGO, Instytucje szkoleniowe	środki własne, środki zewnętrzne
	Uczestnictwo w konferencjach specjalistycznych	- ilość konferencji - ilość osób biorących udział w konferencjach	OPS , PCPR	środki własne, środki zewnętrzne
	Finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających	- ilość rodzin, które wzięły udział w szkoleniach	OPS , UG	środki własne,

- **DZIECI I MŁODZIEŻ**

Cel strategiczny: Zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży w Gminie Wilczyce

Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki realizacji zadań	Wykonawca	Budżet
Działania podnoszące poziom bezpieczeństwa w gminie oraz zapobieganie uzależnieniom.	Prowadzenie spotkań oraz programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, agresji, radzenia sobie ze stresem.	- ilość przeprowadzonych zajęć, spotkań, - ilość osób korzystających z zajęć	Policja, placówki oświatowe, GKRPA, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, NGO, instytucje szkoleniowe, poradnie leczenia uzależnień, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne
	Prowadzenie programów pomocy dla dzieci i młodzieży dotkniętych uzależnieniem od komputera, Internetu.	- ilość przeprowadzonych zajęć, - ilość osób korzystających z zajęć	Placówki oświatowe, GKRPA, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, poradnie leczenia uzależnień, instytucje szkoleniowe, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne
	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z programem profilaktycznym.	- ilość zorganizowanych wyjazdów - ilość osób objętych działaniami	GKRPA, OPS, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne

	Organizowanie akcji poprawiających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie przestępstwom na tle seksualnym, sposoby radzenia sobie z przemocą w grupach rówieśniczych, w rodzinie, cyberprzemoc.	- ilość prelekcji, zajęć, zorganizowanych akcji - ilość osób objętych działaniami edukacyjnymi	Policja, OPS , UG, placówki kulturalne, NGO, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach	środki własne, środki zewnętrzne
Promocja pozytywnych wzorców zachowań.	Zagospodarowanie czasu wolnego: wolontariat, zajęcia pozalekcyjne, organizacje zajęć ukierunkowanych na rozwój osobowościowy dzieci i młodzieży.	- ilość zorganizowanych zajęć - ilość osób objętych zajęciami - ilość wolontariuszy	OPS , UG, placówki kulturalne, NGO, placówki oświatowe, GKRPA,	środki własne, środki zewnętrzne
	Organizacja spotkań z ludźmi odnoszącymi sukcesy, idolami.	- ilość zorganizowanych spotkań	UG, placówki kulturalne, NGO, placówki oświatowe, GKRPA,	środki własne, środki zewnętrzne
	Organizacja zajęć podnoszących aktywność, zaradność życiową.	- ilość zorganizowanych zajęć - ilość osób objętych działaniami edukacyjnymi	OPS , UG, placówki kulturalne, NGO, placówki oświatowe, GKRPA,	
Integracja społeczna dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	Organizacja gier i zabaw integracyjnych.	- ilość zorganizowanych działań - ilość osób biorących udział w działaniach	placówki kulturalne, placówki oświatowe, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne

	Organizacja grup i klas integracyjnych.	- ilość zorganizowanych grup/klas integracyjnych - ilość osób niepełnosprawnych objętych działaniami	placówki oświatowe,	środki własne, środki zewnętrzne
Przeciwdziałanie wczesnemu macierzyństwu i ojcostwu.	Organizacja profesjonalnych szkoleń i kursów.	- ilość zorganizowanych spotkań - ilość osób objętych działaniami	placówki oświatowe, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
Wyrównywanie szans edukacyjnych.	Stypendia dla szczególnie uzdolnionych dzieci i młodzieży.	- ilość przyznanych stypendiów	UG, NGO, placówki oświatowe,	środki własne, środki zewnętrzne
	Specjalne programy dla dzieci i młodzieży zdolnej.	- ilość osób objętych działaniami - ilość realizowanych programów	Placówki oświatowe, placówki kulturalne, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych opiekuńczo.	Wzmacnianie więzi rodzinnych i integracja z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez organizację świąt, np. Dnia Matki, Babci, Seniora, Rodziny itp.; organizacja spotkań z psychologiem dla dzieci i rodziców.	- ilość zorganizowanych działań - ilość osób objętych działaniami	Placówki kulturalne, UG, placówki oświatowe, NGO,	środki własne, środki zewnętrzne
	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	- ilość dzieci	OPS	Środki własne

Praca specjalistyczna z dziećmi z rozbitych rodzin.	- ilość dzieci objętych opieką - ilość zorganizowanych spotkań specjalistycznych	Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, pedagog szkolny, OPS , NGO,	Środki własne, środki zewnętrzne
---	---	---	----------------------------------

2. Harmonogram wdrażania programu.

RODZINY

Cel strategiczny: Wieloaspektowy rozwój rodziny

Cele operacyjne	Zadania	2017	2018	2019
Działania wspierające rodzinę w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia.	Szkolenia zawodowe zwiększające szanse na rynku pracy.			
	Tworzenie nowych miejsc pracy, m.in. w sektorze ekonomii społecznej.			
Przeciwdziałanie uzależnieniom.	Edukacja rodziców i sprzedawców w zakresie uzależnień.			
	Promocja zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów.			
	Pomoc specjalistyczna dla osób uzależnionych			
Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej.	Dożywianie dzieci w placówkach oświatowych.			
	Pomoc finansowa i w naturze.			
	Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich rodzin.			
	Stypendia dla zdolnych dzieci z ubogich rodzin.			
	Poradnictwo dla rodzin borykających się z trudną sytuacją materialną.			
Podniesienie wydolności wychowawczej rodziny.	Edukacja rodziny.			

	Poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.			
	Wsparcie specjalistyczne rodzin wielodzietnych			
	Działania służące podniesieniu kompetencji rodziny w walce z problemami – treningi kompetencji społecznych, treningi radzenia sobie ze stresem, inne.			
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	Funkcjonowanie punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie;			
	Działania edukacyjne na rzecz walki z przemocą.			
	Działania terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie.			
	Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.			
Działania służące integracji rodziny i przeciwdziałanie rozpadowi rodzin.	Kultywowanie więzi rodzinnych, spotkania międzypokoleniowe, festyny rodzinne.			
	Finansowanie funkcjonowania rodzin wspierających			
	Zatrudnienie asystenta rodziny i pomoc rodzinom dotkniętym kryzysem			
	Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin w kryzysie, pomoc mediatora.			
	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy			
	Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.	Utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów		

	Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny			
	Współpraca asystenta rodziny lub pracownika socjalnego z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w przygotowaniu planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej			
	Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej			
	Organizowanie treningów rodzicielskich, pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka			
	Udział asystenta rodziny/ pracownika socjalnego w okresowej ocenie sytuacji dziecka, której dokonuje organizator pieczy zastępczej			
	Wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci			
Rozwój kompetencji specjalistycznej kadry zajmującej się pomocą rodzinie	Szkolenia i doradztwo dla pracowników instytucji zajmujących się pomocą rodzinie			
	Uczestnictwo w konferencjach specjalistycznych			
	Finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających			

DZIECI I MŁODZIEŻ

Cel strategiczny: Zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży w Gminie Wilczyce

Cele operacyjne	Zadania	2017	2018	2019
-----------------	---------	------	------	------

Działania podnoszące poziom bezpieczeństwa w gminie oraz zapobieganie uzależnieniom.	Prowadzenie spotkań oraz programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, agresji, radzenia sobie ze stresem.				
	Prowadzenie programów pomocy dla dzieci i młodzieży dotkniętych uzależnieniem od komputera, Internetu.				
	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z programem profilaktycznym.				
	Organizowanie akcji poprawiających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie przestępstwom na tle seksualnym, sposoby radzenia sobie z przemocą w grupach rówieśniczych, w rodzinie, cyberprzemoc.				
Promocja pozytywnych wzorców zachowań.	Zagospodarowanie czasu wolnego: wolontariat, zajęcia pozalekcyjne, organizacje zajęć ukierunkowanych na rozwój osobowościowy dzieci i młodzieży.				
	Organizacja spotkań z ludźmi odnoszącymi sukcesy, idolami.				
	Organizacja zajęć podnoszących aktywność, zaradność życiową.				
Integracja społeczna dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	Organizacja gier i zabaw integracyjnych.				
	Organizacja grup i klas integracyjnych.				
Przeciwdziałanie wczesnemu macierzyństwu i ojcostwu.	Organizacja profesjonalnych szkoleń i kursów.				
Wyrównywanie szans edukacyjnych.	Stypendia dla szczególnie uzdolnionych dzieci i młodzieży.				
	Specjalne programy dla dzieci i młodzieży zdolnej.				

Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych opiekuńczo.	Wzmacnianie więzi rodzinnych i integracja z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez organizację świąt, np. Dnia Matki, Babci, Seniora, Rodziny itp.; organizacja spotkań z psychologiem dla dzieci i rodziców.			
	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym			
	Praca specjalistyczna z dziećmi z rozbitych rodzin.			

4. Źródła finansowania programu

Każdy podmiot będący realizatorem zadań w ramach Programu Wsparcia Rodziny planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszym Programie będą:

- budżet Gminy Wilczyce,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki.

Źródła finansowania zadań realizowanych przez Gminę Wilczyce i jej jednostki na 2017 rok określone są w uchwale budżetowej na rok 2017 :

Dział 852

Rozdział 85203 – ośrodki wsparcia

Rozdział 85206 – wspieranie rodziny

Rozdział 85205 – zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rozdział 85212 – świadczenia rodzinne

Rozdział 85214 – zasiłki i pomoc w naturze

Rozdział 85295 - pozostała działalność - dożywianie

Zgodnie z art. 197 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej istnieje możliwość otrzymania dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej do wysokości 50 % wydatków przeznaczonych na realizację zadania. W przypadku środków pochodzących z programów rządowych wysokość dotacji nie może przekroczyć 70 % wydatków.

Wydatki poniesione na realizację zadań w 2016 roku będą podstawą do określenia rzeczywistych kosztów i zaplanowania budżetu na lata 2017 – 2019.

VI Zasady monitorowania programu oraz weryfikowania jego założeń.

Monitoring i ewaluacja programów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych zadań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez, np. zmianę regulacji prawnych, powstanie nowych problemów społecznych. Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- Zespół wdrażający Program Wsparcia Rodziny, ustalony zarządzeniem wójta gminy,
- Roczna ocena wdrażania Programu.

Zespół wdrażający Program będzie spotykał się raz w roku, by ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę przedstawi wójtowi do końca lutego każdego roku począwszy od roku 2018, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań. Zespół również będzie wnioskował o aktualizacje Programu i/lub przyjęcie nowych celów strategicznych, operacyjnych czy zadań.

Wskaźniki realizacji poszczególnych zadań zostały wskazane przy opisie zadań. Ważne z punktu realizacji celów programu są również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Program będzie podlegał ewaluacji na przestrzeni kolejnych 3 lat. Ewaluacja powinna:

- sprzyjać rozwojowi instytucji pomocy społecznej i projektów, które są w niej realizowane,
- przyczyniać się do wzrostu skuteczności działań i odpowiedzialności osób, które te działania realizują,
- pomóc odpowiedzieć na pytanie : czy kierunek działań programu jest właściwy.

Sposób kontroli realizacji programu:

1. W terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt Gminy Wilczyce składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.
2. Sporządzanie przez OPS sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Spis tabel

Tabela 1. Typy rodzin korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015.

Źródło: dane OPS Wilczyce. 4

<u>Tabela 2. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	4
<u>Tabela 3. Dane dotyczące liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	10
<u>Tabela 4. Liczba założonych formularzy „Niebieska Karta” w Gminie Wilczyce w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	12

Spis wykresów

<u>Wykres 1. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	6
<u>Wykres 2. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	7
<u>Wykres 3. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: OPS Wilczyce.</u>	8
<u>Wykres 4. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	9
<u>Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	10
<u>Wykres 6. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	11
<u>Wykres 7. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wilczyce.</u>	12
<u>Wykres 8. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w latach 2013-2015. Dane OPS Wilczyce.</u>	12

Opracowanie: **AGNIESZKA WRÓBLEWSKA**